



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Dubium III. Quomodo dissolvantur sponsalia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

DUBIUM III.

156.

Quomodo dissolvantur sponsalia.

Resp. I. Dissolvuntur sequentibus casibus, »

I. Per Matrimonium validum cum alia »
initum, *Bonac. q. 1. p. 7.* »

II. Per mutuum consensum, sicut quivis »
contractus, *Laym. l. 5. t. 10. p. 1. c. 2. n. 1.* »

III. Si superveniat impedimentum diri- »
mens Matrimonium, *Bon. p. 8. n. 5.* »

IV. Per atrox crimen alterius sponsi, solvun- »
tur ex parte innocentis: quale censetur, »

1. Fornicatio, sive spiritualis, ut hæresis, »
sive corporalis, tam sponsi, quam sponsæ, post »

sponsalia, & sponsæ etiam ante illa, sed à spon- »
so ignorata, licet per vim facta, *Bon. p. 8.* Imò »

si sponsa permittat se tangi impudicè ab alio »
per oscula & amplexus, potest sponsus resilire »

à sponsalibus, sed non viceversâ, quia etsi »
sponsus id faciat, non est dedecus sponsæ, nec »

mutatio alicujus momenti, *Regin. Sanch. Dia. p. 3.* »
1. 4. R. 283. Limitat autem *Kon. & Laym.* nisi ta- »

lia oscula & tactus sint ita frequentes, ut indi- »
cent valde propensum sponsi animum in alte- »

ram, ut meritò timeri possit, ne sponsæ non sit »
fidem servaturus. Si autem uterque sponsus »

fornicetur post sponsalia, neutrum posse resi- »
lire docet *Palaus & Bonac.* contra *Kon. Regin. Sanch.* »

Laym. Pont. qui soli viro id eo casu permittunt, »
eò quòd delicta sint imparia, & longè gravius »

damnum immincat ipsi propter incertitudi- »
nem prolis, *Dia. R. 284.* »

2. Furtum grave, homicidium, &c. vel si- »
mile, quod grave damnum, vel infamiam pa- »
riat, *Bon. p. 8. n. 12.*

V. Si

» V. Si notabilis mutatio accidat vel detegatur, quæ si à principio cognita fuisset, à sponsalibus deterruisset; qualis esset v. g.

» 1. Inimicitia vel odium grave inter sponsos. Quòd refertur morum asperitas vel sævitia post sponsalia primùm cognita: item justus timor ne ex Matrimonio scandala & gravia odia nascantur inter parentes vel consanguineos. *Lay. c. 1. n. 78. Bon. n. 8. &c.*

» 2. Si alteruter incidat in lepram, paralyticum morbum gallicum &c. si graviter mutetur, amissione oculi, nasi, vel aliter graviter defectumetur, præsertim sponsa, vel sponsus reddatur ineptus ad opificium exercendum vel acquirendum officium ad sustentationem familiæ necessarium, *Dia. R. 85. ex Sanch. l. 1. de Matr. d. 57. Kon. d. 23. d. 8. Lay. & Bon. ll. cc.* Non tamen tenetur sponte aperire tales defectus, qui non dant nuptias minùs quidem appetibiles, non tamen perniciosas; præsertim si aliquam infirmitiam habeant adjunctam, (v. g. si sponsa vel sponte fuisset corrupta,) dummodo tamen contrarium positivè verbo factove non firmaverit; potestque interrogatus licitè dissimulare & contrahere Matrimonium. Si verò defectus sint perniciosi, v. g. morbus contagiosus, gravissima infamia, sive personalis sive generis aut familiæ, non licet (etiam si post sponsalia contraxerit in eos inciderit) contrahere cum eorum igitur, nisi similes defectus ipse patiatur, *Con. Pont. Dia. R. 287. Ubi ex Con. & Sanch, contra Pont. & par. &c. infert;* sponsam post sponsalia corruptam posse sponsum, defectus istius occurrere, cogere ad standum sponsalibus, & contrahendum Matrimonium.

3. Si magna alterius debita detegantur, vel grave sit periculum fortunarum, famæ, morbi, paupertatis &c. vel sponsa dotem promissam asserere nequeat, vel denique si sponsus incipiat vagari cum incommodo sponsæ, *Bon. l. c.* Quod si autem defectu sponsæ defecto dubitet sponsus, an si eum ab initio cognovisset, contracturus fuisset, tum si defectus ille censeatur gravis ac notabilis, præsumetur pro sponso, cui liberum erit resilire, *Sanch. Bon. Tancred. t. 1. l. 1. d. 65. secus, si defectus sit levis, Bard. l. 6. c. 11. p. 7.*

VI. Si alter sine alterius licentia proficiscatur in terram longinquam, quia censeatur renuntiare suo juri, *Layman. l. c. Bonac. p. 6.*

VII. Si sint inita cum conditione certo tempore contrahendi Matrimonium, liberatur obligatione is, per quem non stetit, quod minus sit contractum, *Layman. n. 16.*

VIII. Solvuntur, licet sint jurata, per susceptionem Ordinis sacri, vel ingressum alterius in Religionem, aut votum eam ingrediendi, *Laym. l. c. Bonac. p. 5.* Nec obstat, si hic postea ad sæculum redeat, ut docet *Sanch. l. 1. d. 24.* licet *Præpositus Fill. & alii* putent talem ex parte suæ prioribus sponsalibus teneri, uti etiam ad damna resarcienda sponsæ, si quæ passa esset. Unde non posset ingredi Religionem, si sponsam deslorasset, nec aliter quàm per Matrimonium posset resarcire damnum. *v. Dian. R. 207. Bon. l. c.*

IX. Probabile est solvi etiam per votum simplex castitatis, ut docet *Suar. Azor & alii* cum hoc sit de meliore bono; et si contrarium doceant *Fill. Sanch. Kon. & alii*: eò quod Deus non acceptet promissionem rei alteri promissæ, & in alte-

alterius præjudicium. Unde etiam in foro
terno talis solet compelli, ut vel fidem serve
vel intret Religionem. Interim post tale votum
alteri parti datur jus sponsalia solvendi, &
quod vovens resiliêrit, & censeatur juri su
renuntiâsse. v. *Bon. p. 5. n. 13.*

X. Per Matrimonium validum dissolvitur
saltem quoad eum, qui non contraxit Matrimo
nium; quoad eum verò, qui contraxit, non
extingui obligationem, si aliter expectet, sed
suspendi, & Matrimonio isto soluto teneri ad
implenda sponsalia priora, docet *Pont. con
tra Sanch. qui vult omnino dissolvi. v. Dian.
R. 209.*

XI. Si sponso nova superveniat hæreditas,
ita ut illi sponsa jam sit inæqualis, non habet
ideo jus resiliendi, quia non est deceptus in
conditione sponsæ, in qua nulla facta est muta
tio. Idem est de sponsa, si ipsi hæreditas nova
superveniat, *Sanch. Kon. Regim. Dian. R. 286.*

Resp. II. In supradictis causis, quando mat
festæ sunt; non requiritur auctoritas Judicis ad
dissolvenda sponsalia; alioqui requiritur. Quod
si sponsus cognito suo jure resiliendi nihilomi
nus carnaliter cognovit sponsam, censeatur ra
tione suo juri renuntiâsse & sponsalia ratificasse
Laym. n. 23.

A D D E N D A.

157. **Q**uest. 23. Quid prætere sit notandum circa dissolu
tionem ex mutuo consensu. *Bl. §. 1.* Certum
videtur contra paucos apud *Avers. q. 8. f. 1.*
sponsalia puberum posse dissolvi mutuo consensu,
quia, per se loquendo, omnes res, per quas

que causas nascitur, per easdem dissolvitur. Reg. 1. De reg. Jur. Et idem dicitur Cap. 2. De sponsal. singuli enim possunt cedere juri suo. Quod tenet, etiam si adjectum esset juramentum aut votum etiam principaliter in honorem Dei, uti, si aliquis ex pietate jurasset ducere hanc pauperem puellam, ne innupta veniret in pericula animæ, sicuti enim in sponsalibus semper imbibitur illa conditio, nisi ab illo, cui spondeo, remissa fuerit obligatio, ita & in juramento vel voto illis adjecto. Deinde mutuo consensu tollitur obligatio contracta in gratiam alterius, quæ obligatio est materia juramenti, sublatâ autem materiâ juramenti tollitur juramentum: præterea Deus non acceptat, nisi in gratiam sponsæ, ergo si sponsa remittat, absolvitur sponsus, *Castrop. d. 1. p. 17. n. 4. Dian. p. 9. tr. 7. ref. ult. Avers. §. quinto, Gob. tr. 10. n. 251. Spor. n. 196. Krim. n. 229.* contra alios. *Nec obstat 1. quod n. 107. dixerim eum, qui sponsalia ex metu levi inita, juravit, ex religione teneri observare, donec juramentum dispensetur vel relaxetur, nam juramenta sponsalium imbibunt conditionem, si sponsus vel sponsa non remittat, quod in hoc casu non fit, qui enim metu coëgit, non remittit, sed pergit urgere, uti supponitur. Nec obstat 2. quod n. 114. dixerim sponsalia impuberum jurata obligare, quamvis pars altera remitteret, nam Jus dispossuit, ut remittere non possit, secundum dicta n. 113.*

§. 2. Sponsi, qui sine rationabili causa etiam 158. mutuo consensu dissolvant sponsalia, præsertim jurata, videntur peccare venialiter, est enim levitas sine causa resilire à fide data, *Gob. n. 256.*

§. 3. Si unus absque justa causa petat relaxatio- 159. nem

nem sponsalium , potest alter exigere aliquo munus , seu pecuniam in compensationem ; autem ille petat cum iusta causa , alter nihil potest exigere , quia ille jus habet ad dissolvendum nec æquum est , ut emat rem suam , Gob. n. 249.

160. §. 4. Si alteruter non liberè consentiat , sed fraude , metu , vel aliter injustè inductus dissolvat sponsalia , dissolutio est invalida , quia haec remissio est quædam species donationis , quæ debet esse liberalis & libera , Avers. & Spor. supra Gob. n. 258. Et ex dictis resolvitur sequens casus.

Titius contraxit sponsalia cum Caja , sed intendens sibi affulgere spem connubii cum Semproniam ditiores , abstinuit quidem à sponsalibus cum Semproniam contrahendis , attamen non recurret , ut solebat , ad Cajam , sed mensibus decem ab ejus consortio abstinuit , scriptis quibusdam doque ad eam litteris hinc inde querulis , captans saltem indirectè hac ratione occasiones dissolvendi sponsalia cum Caja , quæ etiam audiens , quod cum Semproniam familiariter ageret , arrham ei remittit , liberumque relinquit facere , quod velit , exprobratâ durius ei suam fidelitate , desuperque conscientiam gravantem.

Queritur , an Titius peccarit , & sponsalibus dissolutis tutò possit inire nova cum Semproniam. R. 1. Titius , per se loquendo , peccavit mortaliter , quia egit contra jus magni momenti Cajæ acquisitum per contractum , cujus obligationem , si liceret etiam indirectè ita tollere , vix ulla sponsalia possent manere firma. Ne causa resiliendi sufficiens videtur esse præter sponsa melior , cum per hoc status primæ mutetur , neque notabiliter variantur circumstantiæ priorum sponsalium , suppono

rem, quod & cum Caja juxta statum suum commodè vivere possit, quamvis fortè minùs commodè. 2. Caja dicens, se onerare conscientiam Titii videtur significare, quod non cedat jure, sed tantùm nolit convenire in foro externo, unde Titius manet obligatus, nisi Caja ob hanc fortè offensam liberè remittat jus suum, & debet de hoc se certiorare Titius, cum jus Cajæ sit in possessione. 3. Caja acquisivit jus ad arrham, quia Titius sine culpa Cajæ resiliit, & sine causa, unde si Caja ideo reddidit, quia putabat se teneri reddere, erravit, & noluit reddere, si non tenebatur, ergo cum non teneretur, noluit à se abdicare, unde Titius tenetur ipsi reddere, sicuti si solvissem pecunias putans me debere, cum non deberem, non exui me dominio, sed alter teneretur mihi restituere. Potuit tamen Caja absolutè velle reddere, v. g. ut se generosam ostenderet, nolens aliquid ab illo habere, de qua mente Cajæ tenetur se iterum certiorare Titius, cum jus Cajæ sit in possessione.

Q. 24. *Quid addendum sit circa dissolutionem ob crimen.* R. §. 1. *Armill.* & alii dicunt, sponsalia non rumpi per illatam sponsæ à tertio vim seu stuprum, quia, si essent conjuges, non ideo separarentur toro, nec per hoc violata est fides, nec ideo præsumi potest periculum ejus violandæ. Opposita sententia, quam communiter tenent Theologi & Juristæ cum *Sanch. l. 1. d. 55. n. 7. Avers. q. 8. l. 14. Matr. n. 84. Krim. n. 309. Kugler p. 3. n. 83.* est probabilior, & colligitur, ex *Cap. Raptor. 27. q. 2.* Ratio autem est, quia sponsa per hoc est reddita notabiliter vilior, tum maximè, quia sponsus exponeretur periculo alendæ alienæ proles, quod subire non tenetur.

Tom. VIII.

G

netur.

netur. Quæ rationes non tenent, si sponsus metu gravi cogeretur fornicari, hinc communis cum *Sanch.* n. 8. tenet, non ideo posse resiliere sponsam. Si tamen hæc propterea horrore haberet ab hoc sponso, *Krim.* n. 310. dicitur esse cogendam ducere.

162. §. 2. Si uterque post sponsalia fornicetur, quid Authores dicant, refert *Busenb.* supra, & plures pro singulis sententiis adducit *Avers.* *Porrò.* Ratio autem eorum, qui dicunt cum *Uac.* neutrum posse resiliere, est, quia delictum unius compensatur per delictum alterius. *Uac.* refert, quòd delictum sponsæ censetur gravius, nam adulterium uxoris etiam censetur gravius, & tamen, si tam vir quàm uxor adulterantur, delicta se compensant, & non fit divorcium. Ratio eorum, qui dicunt, solum sponsum posse resiliere, est, quia in sponsa est hoc fœdus, quæ fit notabiliter vilior, & quia fit incertum, cujus sit futura proles. *Castrop.* d. 1. p. 21. *Uac.* *Krim.* n. 312. *Kugler* p. 3. n. 89. probabilius dicunt utrumque posse resiliere, quia uterque violat fidem, ergo uterque dat alteri jus resiliendi. Et sponsum posse rejicere sponsam fornicariam non obstante vinculo juramenti, deciditur *Cap. Quemadmodum 25. De jurejurando.*

163. §. 3. Si adsit sola præsumptio commissæ fornicationis, uti si sponsa frequentet domum mulieris, cum quo scitur peccasse ante sponsalia, *Uac.* *noch.* apud *Gob.* num. 329. putat hoc sufficere ad dissolvenda sponsalia, sed oppositum est probabilius, nam præsumptio illa fieri non debet, quia delicta non præsumuntur, ergo sponsalia manent in possessione. Poterit tamen suspensio

Matr
quan
§.
ab ali
Ponti
spons
ejusm
Krim
actus
riculo
moni
§.
est fut
riè ob
formi
fertim
perve
§.
resili
308.
obstat
sed ve
te obl
juriar
ne ab
Q.
nes, q
aliis
regul
notat
prævi
utico
hæc r
prom
indiff

Matrimonium, donec facta sit inquisitio, & quantum fieri potest, sit comperta veritas.

§. 4. Si sponsus resciat sponsam admittere 164. ab alio ractus vel oscula impudica, secundum Pontium potest resiliere, id tamen negat licere sponsæ, si sponsus ista faciat: limitat Laym. nisi ejusmodi actus essent frequentes, sed Castrop. & Krim. dicunt similiter licere sponsæ, quia hi actus denotant levem animum sponsi cum periculo minoris etiam post contractum Matrimonium amoris erga sponsam.

§. 5. Si unus sponforum incidat in hæresin, 165. est sufficiens causa resiliendi, (imò & ordinariè obligatio) si enim sufficiat superveniens deformitas corporis, multò magis animæ, præsertim cum ordinariè habiturus sit periculum perversionis in se vel in prolibus, Krim. n. 314.

§. 6. Solus ille, qui injuriam passus est, potest 166. resiliere, non autem alter, Avers. l. 4. & 14. Krim. 308. & colligitur ex dictis l. 3. p. 2. n. 641. Nec obstat, quòd sponsalia non possint claudicare, sed vel debeat esse ex utraque, vel ex neutra parte obligatio, nam hoc dato, saltem ille, qui injuriam fecit, tenetur ex sua simplici promissione ab altero acceptata.

Q. 25. Quid notandum sit circa varias mutatio- 167. nes, quæ fortè superveniunt. R. §. 1. Quamvis in aliis contractibus onerosis non admittatur, ut se regula, quòd licitum sit resiliere, si superventis: notabilis difficultas vel causa, quæ si non prævisa fuisset, contractus non fuisset, ut in uti constat ex dictis l. 3. p. 2. à n. 620. donec hæc regula ordinariè valet in sponsalibus, promissio Matrimonii, quod inducit vincu quòd 171. indissolubile, requirit majorem libertate, endi

neque intentio spondentis censetur se excedere
 se ad casum ita difficilem, *Navarr. Henriq. Sanch.*
Castrop. d. 1. p. 28. n. 6. Avers. q. 8. f. 14. Gob. tr. n.
n. 310. Spor. n. 215. Notandum tamen est, quod
 sponsalia communiter non fiant, proprie lo-
 quendo, sub hac vel simili conditione, si mu-
 tatiarius mutatio, nec proprie loquendo imbu-
 bunt talem conditionem, sed sunt absoluta, &
 ab initio valida, ideoque afferunt publicam ho-
 nestatem, & etiam tribuunt uni jus alterum ob-
 ligandi cum potestate remittendi eam obliga-
 tionem, quod non facerent, si ab initio non
 essent absoluta & valida, nihilominus semper
 reservatur facultas illa rescindendi, si aliquando
 interveniat, vel innotescat, quod communiter
 habetur pro justa causa dissolutionis, hinc
 quando post contracta sponsalia inconveniens
 aliquod notabile, quod à principio existens im-
 pediret ea contrahi, supervenit, præbet iustam
 dissolvendi causam, quia rebus notabiliter mu-
 tatis promissio non obligat, etiam si esset jurata
Cap. Quemadmodum 25. De iurejurando, Sanch.
l. 1. d. 62. à num. 3. Avers. §. Tertiò juramentum
 enim includit exceptiones, quas includit con-
 tractus, cui adjicitur, secundum dicta n. 177.
 §. 2. Si dubium sit, an mutatio sit talis, ut
 prævisa fuisset, impedivisset sponsalia, inter-
 veniens, non debet ille, qui resilire vult, an, si eo ten-
 deret, hoc ipsi dictum fuisset, noluisse contrahi
 affirmanti autem vel neganti, maxime, si
 iuramentum, credi debet, *Sanch. d. 1. d. 62.*
Fill. Laym. Gob. à n. 299. Spor. n. 215. Unde
 quia nihilominus contraxisset, nunc non potest
 rescindi, nisi si mutatio non dedit causam contractui, nulla
 si

168.

165.

facit mutationem respectu consensûs, qui ad illam causam non attendebat, *Mol. Sanch. d. 65. n. 2. Castrop. p. 29. n. 2. Tamb. tr. 4. c. 5. §. 9. nu. 5.* Si autem nunc ipsemet dubitas, an contracturus fuisses, necne, *Leand. apud Tamb. num. 3.* dicit, si defectus sit gravis, præsumi non fuisse contracturum, secus, si levis tantum.

§. 3. Inimicitia ortæ inter parentes sponso-^{169.}rum, sunt causa sufficiens dissolvendi, *Gob. num. 337. Spor. n. 216.* Si inter sponsos ipsos sint ortæ, qui fuit causa, tenetur prius adhibere media ordinaria ad pacem reducendam, alioquin esset injusta causa dissolutionis, *Spor.* Similiter si sit certum periculum, & prudens timor, ne parentes sponso-^{rum} propter Matrimonium fiant inimici, est causa sufficiens dissolvendi, *Sanch. d. 14. n. 3. Tamb. Busenb. Spor. supra.* Momentamen saepe apprehendi tales timores, ubi non sunt, inito enim Matrimonio saepe statim cessant omnia. Et rectè notant *Perez & Gob. n. 130.* quando non est certum, sed tantum probabile periculum gravium malorum, aut damna, quæ timentur, non sunt manifestè gravia, manere vim sponsalium, quæ in possessione sunt.

§. 4. Vehemens suspicio morbi gravis & incurabilis, item prudens metus exheredationis, secundum *Pontium, Tamb. Spor. à n. 217.* sunt causa sufficiens dissolvendi, quia nemo tenetur se immittere in grave onus morbi vel paupertatis: sed probabilius videtur oppositum, quia, si non sit causa manifestè justa, sponsalia manent in possessione, ergo saltem expectandum, donec metus ille depellatur.

§. 5. Putant *Sanch. Pont. Spor. n. 271.* quòd^{171.} scetens halitus sit sufficiens causa dissolvendi

sponsalia, quia valde onerosum est illum debere perpetuo tolerare. Docent iidem cum *Casoprop. Illf. Kugl. p. 3. n. 101. contra Covarr. Lep. Gob.* etiam sufficientem causam esse, si sponsa è pu-
 cherrima fiat notabiliter deformis, quia materia Matrimonii multum æstimatur per
 chritudo, hinc *Cdm.* putat etiam sponsam posse
 resilire, si sponsus fiat horribiliter deformis.
 Addit *Gob. n. 305.* causam sufficientem esse, si
 sponsus, qui laborare deberet, comperitur
 habere herniam, sed in his aliisque similibus
 tendi debent circumstantiæ, an non, quam
 hæc fuissent ab initio, illis non obstantibus
 set contracturus, uti antè dictum est.

172. §. 6. Si uterque sponsus in æqualem paup-
 tatem incidat, docent *Bonac. Tamb. Spor. n. 211.*
 utrumque posse resilire, quia est notabilis muta-
 tio, nec dari potest compensatio paupertatis
 unius cum paupertate alterius, cum neutra
 quid afferat. E contra *Rebell. Pont. & alii* dicunt
 tenere sponsalia, quia manent, uti fuerunt
 omnia æqualia: utraque sententia est probabi-
 lis, prima tamen videtur probabilior, quia mo-
 ritò posset alteruter sponforum jam nolle Mat-
 monium, cujus onera ob paupertatem presen-
 tem sustineri non possent; si tamen alteruter
 adhuc vellet Matrimonium cum simili persona
 teneretur priorem ducere, *Avesf. §. Quart.*

173. §. 7. Plerique cum *Busenb. Krim. n. 313. Kug-
 ler p. 3. n. 107.* dicunt, si unus repente fiat mu-
 to ditior vel honoratior, non ideo posse resilire,
 quia alter per hoc non est factus deterior, sed
 mansit, qualis erat, & ideo etiam non potest
 resilire sponsus, etiamsi offeratur ipsi alia ditior.
 contra *Amic. Hurtad. Illf. & alii apud Gob. n. 341.*

dicunt priorem posse resilire, quia mutatio illa in ipso facta causat inæqualitatem, qualis si fuisset initio, utique non contraxisset. *Perez. d. 9. f. 11.* distinguit, putatque resilire posse, si iniens sponsalia habuit reflexionem ad æqualitatem opum vel honorum, è contrà, si sine reflexione ad ista propter aliam causam contraxerit, quæ etiam nunc maneat, dicit non posse resilire. *Tamb. §. 8. n. 15. & Gob. supra* nolunt iudicium suum ferre de his sententiis. *Leand. apud Tamb. simpliciter* dicit utramque esse probabilem, *Spor. n. 218.* sapienter, ait, consulendum esse alteri, ut non multum repugnet dissolutioni ob pericula dissensionum in Matrimonio sic quasi coactò, ideòque potiùs petat aliquid in compensationem.

§. 8. Si unus sponforum incipiat, & etiam ^{174.} invitus pergat ita abhorreere ab altero, ut ferè & ex iudicio conscientie dicat, se malle quidlibet pati, quàm inire illud Matrimonium, *Gob. n. 337.* dicit esse causam sufficientem dissolvendi sponsalia, quia ex tali Matrimonio sequentur discordie; sed magna hinc cautela est opus, ne detur cuivis occasio tale quid apprehendendi vel constringendi, & inquirendum in initia & causas talis aversionis, potest enim esse ab inani- bus phantasiis, quæ inito Matrimonio statim dissipabuntur, uti experientia sæpe docuit. Quòd si esset ex quodam vilipendio sponsæ, quæ admisset copulam cum sponso, certum est ejusmodi aversionem sponsi non sufficere ad dissolvenda sponsalia.

§. 9. Si sponsa, quæ à sponso non putabatur ^{175.} esse pauper, dotem non afferat, quamvis de hoc non sit facta mentio, erit causa sufficiens dissol-

vendi sponsalia, quia in omni actione nuptialium includitur promissio dotis, nisi sponsa sciatur esse pauper, receptum enim est, mulierem nubentem omnia bona sua in dotem promittere, quamvis hoc non exprimat, *Castrop. p. 28. n. 7. Gob. n. 339. Krim. n. 318. contra Mascard. Barb. & alios.*

176. §. 10. Si omnibus consideratis causa dissolvendi sponsalia maneat dubia, accedere debet iudicium & declaratio Superioris ecclesiastici, *Sanch. d. 69.* De cetero, pro foro conscientiarum sufficit moralis certitudo, ut dissolvantur etiam propria auctoritate, *Sanch. d. 63. Castrop. Hurral. Tamb. c. 5. §. 9. n. 7. & 8.*

177. Q. 26. Quid notandum sit circa causas vel defectus ignoratos. *Rx. §. 1.* Causa vel defectus, qui, si fuisset cognitus, impedivisset sponsalia, quamvis antecesserit, si fuit ignoratus, & postea innotescat, adhuc dat jus ea dissolvendi, quia paria censentur non esse & non apparere, *L. De lege. ff. de contrah. empt. & ideo etiam paria sunt, aliquid supervenire & præcedere ignoranter, res enim dicitur fieri, quando primum innotescit, Sanch. l. 1. d. 63. n. 2. Less. l. 2. c. 42. dub. 9. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. Mastr. n. 86. probatque Sanch. n. 7. hoc valere, quamvis adjectum sit iuramentum, nam secundum antea dicta, consensus dabatur cum implicito quasi pacto, si mutatio non superveniret, *Gob. n. 205. Spor. n. 219.* notatque *Sanch. d. 67.* non esse opus petere dispensationem vel relaxationem ejusmodi iuramenti, quia non impletâ hac quasi exceptione non obligat. Et in omnibus consentiunt plures cum *Avers. q. 8. l. 15.**

178. §. 2. Si sponsus post sponsalia prius intelligat sponsam fore ineptam generationi, voluit au-

eam talem, quæ esset apta, resilire potest, quia defectus notabilis est detectus, *Gob. n. 344.* Porro *Aristoteles* putat ineptam esse, si sit 50. annorum. *Albertus M.* si sit 45. sed attendenda est complexio, & naturalis vigor.

§. 3. Si prius postea innotescat, quod non habeat insignia nobilitatis, quæ habere eam putavit, etiam est notabilis defectus, præsertim in Germania rariorum prolium ad certos canonicatus vel comitia admittendarum, ideoque poterit resilire, *Gob. n. 345.*

§. 4. Si postea innotescat, quod sponsus ante sponsalia sit fornicatus, *Navarr.* putat sponsam posse resilire, uti sponsus potest resilire, si innotescat sponsam tum esse fornicatam, uti habet communis, cum *Mastr. n. 84.* sed oppositum probabilius tenent, *Sanch. Castrop. Avers. q. 8. f. 15. Mastr.* quia vitium illud est minoris æstimationis in sponso, è contrà reddit sponsam longè viliolem. Si tamen sponsus ex fornicatione haberet prolem, sponsa posset resilire, tum quia Matrimonium per hoc redditur notabiliter difficilium propter obligationem alendæ illius proli, tum quia hoc communiter dat causam discordiarum, *Con. Castrop. Krim. n. 312.*

Obij. Cap. Quemadmodum, De iure jurando sic habetur: *Si quis juraverit se ducturum aliquam in uxorem, non potest ei opponere fornicationem præcedentem, sed subsequentem, ut illam non ducat in conjugem.* Et textus loquitur de fornicatione præcedente, & cognita ante sponsalia, uti *Gloss. & DD.* ibi notant.

§. 5. Est obligatio manifestandi talem defectum, propter quem Matrimonium alteri parti futurum esset notabiliter difficilium, alioquin

fit illi injuria, dum imponitur onus, in quo non consentit, *Gob. n. 367. Spor. n. 219.* meriti addens cum *Gob. n. 374.* talem defectum in sponsa esse, si sit imprægnata ab alio, uti dicitur in 183.

182. §. 6. Si unus sponforum laboret vitio occulto non afferente speciale incommodum, quod tamen, si resciretur, daret justam causam dissolvendi sponsalia, uti si sponsa ante, vel alterum post sponsalia fornicatus sit, ordinariè potest tacere, sponsalia contrahere, vel post contractum alterum cogere ad Matrimonium, quia, quamvis alter posset ob ejusmodi defectum, aut in pœnam fractæ fidei ei non servare fidem, tamen talem pœnam non tenetur in se exequi, uti praxi probat, nec Confessarii ad hoc obligant, esseque nimis durum obligare ad ita se diffamandum vel abstinendum à Matrimonio, *Sanch. l. d. 68. n. 8. Dicast. Perez, Avers. f. 19. Burgh. cent. 2. cas. 20. contra Sotum.* Et similiter dicam in 372. adulterum posse tacere, & pergere petere debitum, quamdiu enim ignoratur talis defectus, injustè negaretur Matrimonium vel debitum, ergo cum alter non teneatur se manifestare, non peccat petendo hoc, de quo conventum est. *Nec obstat*, quòd ementi fiat injuria, si reticeatur vitium mercis; quo cognito non fiet emptio, nam ex dictis l. 3. p. 2. n. 927. & à n. 948. constat, non esse opus tale vitium manifestare, si non obstet fini ementis, & speciahter in sponsalibus relinquitur alteri sponso, ut in ejusmodi vitia ipsemet inquirat, nec usus habet, ut altera parte ejusmodi defectus suos derogat, *Nov. Con. Dian. Avers. supra. Sanch. l. 6. d. 27. Pont. l. 1. c. 18. Dixi*, ordinariè, nam aliud est, si pericu-

lum esset, ne defectus erumperet, & causaret postea graves rixas &c. An peccet contrahens & tacens impotentiam temporalem coeundi, dicitur n. 797.

§. 7. Huc pertinet resolutio sequentis casus: 183.

Titia imprægnata à Sempronio adultero, quaerit, an possit inire Matrimonium cum Cajo proco suo, ut sic vitet infamiam publicam. R. 1. Si Titia absolute possit aliter vitare illam infamiam, v. g. pariendo alibi, non potest, uti per se patet: si autem aliter non possit vitare illam infamiam, antequam ineat Matrimonium, tenetur, quoquo modo occulto potest, cogere Sempronium, ut allignet media sustentationis proli spuriae nascituræ, ne Cajo & prolibus legitimis causetur damnum. Quòd si Titia non possit aliter vitare infamiam, neque adducere Sempronium, ut damna præcaveat, videri posset Titia inire posse Matrimonium cum Cajo, sub suscepta, in conscientia, strictissima obligatione iustitiæ, ut quomodocunque poterit, compenset Cajo & prolibus legitimè nascituris damna sustentationis, vel fortè participandæ partis hæreditariæ, procurando suo tempore, ut proles spuria ingrediatur Religionem, aut quocunque prætextu, etiam invita, domo ejiciatur; interim ipsa conetur ex paraphernalibus vel extraordinariâ industriâ suâ, vel aliunde Cajo & legitimis prolibus compensare dicta damna. Suadet hoc 1. quia si Titia non posset aliter vitare infamiam istam, quàm illam spuriam prolem exponendo ante ostium Caji, non peccaret, si exponeret, dummodo nulla suspicio vel infamia redundaret in Cajum, & Titia esset parata, quantum in se est, compensare damnum causandum

dum Cajo ratione proles alendæ , ergo nec peccaret Titia in talibus circumstantiis imponendo prolem istam in ipsam domum Caji , atque in substantia , quantum est ratione damni , plus non facit Titia in nostro casu , ergo. 2. Si Titia esset in Matrimonio cum Cajo , & conciperet ex alieno , non teneretur cum infamia sua nequidem soli Cajo hoc significare , sed tacere posset , & permittere damna Caji ac prolium legitimorum , ergo similiter Titia in casu nostro ad cavendam infamiam suam publicam. 3. Saltem , post contracta sponsalia supervenit illa imprægnatio , poterit Titia ex jure per sponsalia quæsito pergere ad Matrimonium , tacendo. 4. Ratio horum omnium à priori videtur esse , quia nemo tenetur se infamare publicè , ad cavendum , ne ex actione sua jam posita , quam infectam reddere nequit , alius patiatur damnum in bonis fortunæ , quæ minoris sunt æstimationis , quam famæ , tum enim censetur potius permittere damnum alterius , quàm positivè inferre : quod magis vâlet , si incertum sit , an hoc damnum fortunæ sit secuturum , uti est in nostro casu , quia incertum est , an proles spuria sit nascitura & supervictura , plurimi enim fœtus emanent , & multi nati emoriuntur. 5. Ratio ulterior etiam à priori est , quia Caju suppositis talibus circumstantiis non videtur rationabiliter invitum ad talia damna fortunæ , velle enim sibi hoc fieri , si esset loco Titia nunc pœnitentis. Hanc sententiam videtur tenere *Dicass. tr. 10. d. 1. n. 640* quamvis non ex his rationibus , nam universè docet , sponsum vel sponsam posse reticere defectum graviter perniciosum alteri parti , v. g. lepram , morbum gallicum &c. sed *z. 2. Absol.*

futè tenendum est Titiam non posse tacito hoc
 vitio mire Matrimonium, ita *Côn. d. 23. n. 100.*
Ponr. l. 12. c. 18. n. 6. Perez d. 10. f. 2. n. 9. Castrop.
d. 1. p. 30. n. 5. Dian. p. 3. t. 4. R. 287. Gob. tr. 10.
n. 367. Ratio est 1. quia peccat contra iustitiam,
 qui vendit merces valde vitiosam vel noxiam,
 maximè si hoc vitium occultum ab altero de-
 prehendi non possit, uti de lignis putridis tra-
 ditur *L. Julianus, 13. ff. De action. empti. & L. 1.*
ff. De ædilit. edicto; hinc autem in contractum
 adducitur merx valde vitiosa & noxia, ergo. 2.
 Licet Titia firmissimè proponat præcavere aut
 compensare illa damna Caji & prolium legiti-
 marum, vix erit, ut possit, quia carebit propriis,
 & spurius non tenebitur credere, se esse spurium,
 sed dividet hæreditatem cum aliis, imò quia
 primò gignetur, speciale jus sibi fortasse attri-
 buet, ergo Titia saltem exponit se periculo
 proximo injustè damnificandi Cajum, & proles
 legitimas; ergo hoc ipso peccat. Ad rationes op-
 positas facile est respondere: *Ad 1.* Disparitas est,
 quia si exponeret ante domum, vel etiam in do-
 mo Caji, posset Cajus, si vellet, non acceptare,
 sed vel deponere alibi, vel deferre ad Superio-
 res, quorum esset providere, aut si horum neu-
 trum vellet facere, liberè admitteret, in nostro
 autem casu planè involuntarius est, & cogitur
 innocens, & nil sciens, damnum injustum subi-
 re. *Ad 2.* Titia tum censeretur se permissivè ha-
 bere ad damnum, quia non posset aliter impe-
 dire salvo jure, quod habet ad famam: sed in
 nostro casu potest omittere Matrimonium, & si
 non omittat, per illud positivè inducit damna
 ista Cajo: neque habet jus ad famam cum tali
 injuria Caji, sed culpæ suæ imputare debet il-
 lam

Iam infamiam. *Ad 3.* n. ass., quia principaliter contractus est Matrimonium adhuc ineundum ad quod afferret mercedem vitiosam & noxiam ergo faceret injuriam Cajo, si id non manifestaret. *Ad 4.* nego, quod habeat se permissivè, sed positivè causat Cajo illud damnum nunc liberè ineundo Matrimonium, ex quo solo redundat damnum in Cajum. *Ad 5.* Cajus est rationabiliter invitus, & si esset loco Titiae, irrationabiliter vellet sibi hoc fieri, uti patet ex dictis.

184. §. 8. Si sponsa interrogata, dicat se esse virginem, cum tamen non sit, mendacium illud est veniale tantum, cum non sit graviter pernitiosum, *Perez, Gob. n. 371.* per accidens tamen fieri posset, ut esset mortale, si prudenter timeretur, ne hoc erumperet, & graves inde orirentur discordiae, tum enim vel esset fatenda veritas vel non ineunda sponsalia, *Castrop. d. 1. p. 30. n. 4.* vel defectus arte aliquà tegendus esset in primo congressu maritali, inquit *Avers.* Si autem positivè finxerit se virginem, & ita induxerit ad sponsalia, non potest cogere ad Matrimonium, quia sic positivè fingendo fecit injuriam, quam continuaret, *Castrop. n. 3. Gob. n. 373.*

185. §. 9. Si putasti virginem, sed postea intelligas esse viduam, videtur esse causa sufficiens dissolvendi sponsalia, tum quia vidua censetur longè vilior, tum quia tu fieres bigamus, & dissoluto conjugio non posses absque dispensatione promoveri ad Ordines, quod videtur esse notabile incommodum, *Sanch. Castrop. p. 29. n. 6. Avers. q. 8. f. 15. contra Cón.*

186. §. 10. Si post talem causam supervenientem, aut jam prius cognitam sponsalia antea validè ratificaveris, vel expressis verbis, vel ipso facto & prae

& præsertim secutâ copulâ, non est ampliùs potestas resiliendi, quia censeris remisisse jus tuum, & alteri restituisse jus suum pristinum, *Sanch. d. 66. n. 2. Avers. f. 17. Tamb. §. 19. num. 4.* Aliud est, si nesciveris causam resiliendi, aut si tale quid faciens expressè noluisse ratificare sponsalia, tum enim docent *Hurtad. Tamb. Gob. n. 384. Spor. n. 219.* contra *Sanch. te in conscientia non teneri, quia non cessisti juri tuo, cùm copula, nequidem implicite includat voluntatem cedendi illo jure, & præsumptio, quæ est in contrarium, hic & nunc sciatur niti falso: posset tamen pro foro externo cogi à Judice talem contrarium animum non præsumente. Quòd si ratione talis copulæ vel sponsalium causatum esset damnum alteri, hoc compensandum esset, uti certum esse dicit *Tamb. n. 5.**

Q. 27. *Quid addendum sit circa dissolutionem sponsalium ob ingressum Religionis, votum, Ordines sacros, vel aliud impedimentum superveniens. R. §. 1.* Si unus sponsorum ingrediatur Novitiarum Ordinis religiosi, docent plurimi apud *Sanch. l. 1. d. 42. n. 2.* hoc ipso utrimque dissolvi sponsalia, si enim professio unius ob suam perfectionem utrimque dissolvat Matrimonium ratum, Novitiatum, qui similem perfectionem participat, & est via ad professionem, utrimque dissolvat sponsalia: è contrâ *Caj. Durand. Armill. & alii dicunt, ex neutra parte dissolvi, donec fiat professio, quia nullo Jure vel lege probari potest ea dissolutio, & si alter è Novitiatu exeat, possunt adimpleri, ergo tempore Novitiatu manent, quamvis sint suspensa. Navarr. Silv. Sanch. Tol. Bonac. Castrop. d. 1. p. 16. Mastr. n. 80. Avers. q. 8. f. 2. Gob. n. 317. Spor. n. 203. Kugler p. 3. n. 31.*

proba-

probabilius dicunt dissolvi ex parte illius, qui in seculo remanet, nam ingrediens censetur nuntiare sponsalibus, & fit notabilis mutatio in illo, tum quia gravatur ille, qui remanet, tum nebitur enim exspectare saltem uno anno, tum quia, qui ingressus est, censetur vilior in ordine ad Matrimonium, quia homines refugiunt de cere eam, quæ fuit monialis, vel nubere ei, qui fuit monachus. Non dissolvuntur autem ex parte ingressi, uti probabilius tenent *Con. Hæc. Rebell. Laym. Pont. Castrop. p. 21. n. 4. Avers. Mag. Krim. n. 234. contra Henriq. Sanch. Bonac. Becan. & alias*, nam quod per professionem dissolvatur Matrimonium ratum, hoc scimus ex Jure positivo, & est dispar ratio, quia professio est status à quo nemo potest recedere; non item Novitius, qui non excludit potestatem ad Matrimonium.

188. §. 2. Si professio religiosa fieret in fraudem vel cum damno alterius, v. g. sponsæ, spe Matrimonii datâ corruptæ, quod damnum aliud reparari non posset, quàm per Matrimonium non solverentur sponsalia, imò professio esse nulla, tam in ratione voti respectu Dei, cum sine re hinc & nunc illicita, quàm in ratione contractus respectu Religionis, quæ talem professionem admittere non vult, nec potest, quippe contra jus sponsæ damnificatæ, *Avers. §. Terra Spor. n. 202.*

189. §. 3. Si votum perpetuæ castitatis fiat pro sponsalia, non in fraudem vel damnum alterius sed sincerè, ob cultum Dei & salutem animæ præter citatos à *Busenb. docent*, etiam ex parte voventis dirimi sponsalia, *Silv. Angel. Sor. Gomb. Less. in Auctar. v. Sponsalia. cas. 6. Gob. t. 10. n. 3.*

Pont. l. 12. c. 12. n. 4. *Avers.* q. 8. f. 12. §. *Votum*
Amic. d. 32. n. 40. *Mastr.* n. 81. aliique multi, quos
referunt *Sanch.* d. 46. n. 7. & *Castrop.* d. 1. pu. 20.
n. 5. Et idem videtur velle *S. Tho.* in 4. d. 38. q.
1. a. 3. q. 4. putant enim imbibitam fuisse illam
conditionem, nisi elegero statum perfectiorem,
qualis est status castitatis etiam in cœlibatu. Et
hanc sententiam *Sanch. Dicast.* d. 1. n. 461. *Verric.*
l. 1. a. 46. n. 3. vocant probabilissimam; *Busenb.*
probabilem. E contra *Silv. Nav. Palud. S. Anton.*
Valent. Cœn. Fill. Hurt. Regim. Rebell. Becan. aliique
multi cum *Sanch. Castrop. Spor. Platel, Krimer.* à n.
256. *Kugler* p. 3. à n. 44. aliique apud *Aversam* pro-
babilius negant sponsalia per illud votum diri-
mi, nam *Cap. veniens*, Qui Clerici vel voventes,
Papa jubet imponi pœnitentiam ob mentitam
fidem mulieri, quæ post sponsalia votum casti-
tatis emiserat, ergo id ei erat illicitum, quia
frangebat fidem. Ratio autem est, quòd illa con-
ditio non insit ex natura talis contractus, neque
ex dispositione Juris positivi, neque ex inten-
tione contrahentium, qui minimè cogitant de
reservando sibi illo jure, unde, sicuti obligatio
solvendi rem debitam alteri non solvitur per
votum donandi pauperibus, neque Deus accep-
tat donationem absolutam rei jam alteri debite
ita & hîc: Deinde delicta non præsumuntur, ta-
lis autem vovens peccaret, si absolutè voveret
castitatem contra jus sponsæ ergo præsumi de-
bet vovisse sub conditione, si remitteretur,
vel cessaret obligatio sponsalium, consequenter
obligatur voto, quantum servare potest, id est,
tenetur ad continentiam, si sponsa obligatio-
nem remittat, vel post contractum Matrimo-
nium moriatur, in Matrimonio autem non
Tom. VIII. H potest

EL
20
TA
Clau
a Cox
Tom VIII
C

potest petere debitum, sed tantum reddere, ut dicitur n. 357.

190. §. 4. Votum ingrediendi Religionem etiam sum post sponsalia, per se loquendo est licitum uti & votum profitendi, *Castrop.* d. 1. p. 30. n. 1. *Spor.* num. 204. votum tamen ingrediendi non dissolvit sponsalia ex parte voventis, quia ingressus ipse non dissolvit, uti jam dictum est. contra multi cum *Laym.* & *Gob.* tr. 10. n. 31 docent, per votum profitendi dissolvi sponsalia etiam ex parte voventis, putantque ad hoc acceptari à Deo ob illius excellentiam, & quod obligat ad perpetuò manendum in Religionem adeoque ad aliquid incompatible cum Matrimonio, nihilominus *Castrop.* & *Spor.* supra probabiliùs dicunt tantum suspendere sponsalia cum enim tale votum ante professionem non constituat statum, sed relinquat potestatem implendi sponsalia, non est ratio, cur dicatur obligationem illam extinguere.

191. §. 5. Si votum Castitatis vel Religionis processerit, & sequantur sponsalia absque copulatione damno alterius, prævalet obligatio voti præcedentis, & impedit obligationem iustitiam sponsalibus, quæ re ipsa nulla sunt, secundum dicta n. 93. unde tum tantum obligabit promissio sequens, si alter injustè pateretur mortabile damnum in fama vel fortunis, *Sanch.* l. 1. 45. n. 5. *Pont.* l. 6. c. 12. *J. Sanch.* d. 8. à nu. *Lug.* De just. d. 12. n. 4. *Pirh.* de spons. n. 54. hoc vult *S. Th.* in supplem. q. 53. a. 1. ad 1. cens, propter votum simplex sunt sponsalia divina, quod docet etiam *S. Anton.* quamvis etiam sponsalia jurarentur, quia hoc iuramentum de re illicita, seu voto contraria. Quid autem dicitur

dicendam sit, si post tale votum deflorarit puellam, vel consciam, vel non consciam talis voti, dixi l. 3: p. 2. n. 320: Et ibi dictis consentiunt *Mastr.* nu, 74. *Krim.* à n. 246. *Kugler* p. 3. à num. 56.

§. 6. Votum perpetuò habitandi in aliquo monasterio sine voluntate profitendi, non dissolvit sponsalia ex parte voventis, uti colligitur ex dictis, attamen dissolvit ex parte alterius, quia hoc vovens censetur jus suum remittere, *Gob.* 317.

§. 7. Si quis juramento firmaverit sponsalia, *Navarr. Led. Rebell.* & alii puant, non posse ingredi Religionem, nisi prius contraxerit Matrimonium ratum, ut sic impleat juramentum, quod debet, quantum potest, servari, ubi non est dispendium salutis æternæ, & ideo *Scot.* dicit hoc esse consulendum: è contrà *Sanch. d.* 43. *Castrop. n. 5. Avers. q. 8. l. 12. Spor. n. 203. Krim. n. 238.* alique multi cum *Kugler* p. 2. num. 48. probabiliùs dicunt, per se nullam esse obligationem Matrimonii contrahendi, sed posse statim ad Religionem ire, tum, quia per sponsalia intendebat constanter inire Matrimonium, ad quod non tenetur volens ingredi Religionem, tum maximè, quia juramentum imhibebat hanc exceptionem, nisi statum religiosum voluerit. Testaturque *Pignat. tom. 9. conf. 133. n. 48. Gregorium XIII.* declarasse, quòd mulier etiam post jurata sponsalia liberè possit fieri Matrimonialis. *Dixi*, per se, nam si ad cavendum alterius damnum, aut ad legitimandam prolem opus esset prius contrahi Matrimonium, ad hoc esset obligatio ex justitia vel charitate, tumque

EL
20
T. A. m.
Clau
a Cox
Tom III
C

sine consummatione Matrimonii ingredi deberet Religionem, *Henriq. Sanch.*

194. §. 8. Si alteruter contrahat, habens animum post Matrimonium ratum ingrediendi Religionem, & de hoc non præmonuerit alterum, putant *Præpos.* & alii non peccare, quia utitur jure suo, cum etiam alteri maneat tempus deliberandi ad bimestre, sed *Sanch. n. 12.* aliique cum *Castrop. n. 7. Spor. n. 252. Avers. supra,* probabiliter dicunt peccare graviter contra charitatem, qui graviter decipitur sponsa, si enim hoc scivisset non consensisset, & ille hoc reticendo sine iusta causa, facit, ut ipsa veniat in suspicionem alicujus defectus, item, ut ad finem Novitiatûs esse spectare debeat, & ideo fortè deterius nubat, quæ sunt notabilia contra charitatem; si tamen esset gravis causa, v. g. si alter non posset vitare scandalum, mortem, infamiam magnam, non peccaret sic ineundo. Quòd si cum voto castitatis contraheret Matrimonium eo animo, ut ante consummationem transiret ad Religionem ordinariè loquendo adhuc graviter peccatum ob causas jam datas, tum, quia ordinariè loquendo se exponit periculo frangendi votum, *Sanch. n. 6. Castrop. n. 8. Krim. à n. 248.* quæ tamen excipiunt casum necessitatis, uti si aliter non posset consulere famæ suæ vel alienæ, evadere carcerem &c. uti n. 193. insinuatum est.
195. §. 9. Nec prima Tonsura, nec Ordines minores dissolvunt sponsalia: si tamen sponsus scientiâ vel invitâ sponsâ horum aliquid suscipiat *Gob. n. 361. & Spor. n. 205.* dicunt solvi ex parte sponsæ, quia sponsus ostendit se inconstanter & per hoc, quòd de statu clericali cogitet, videtur remittere jus suum; & hoc dicit esse probabile

babile *Krim.* n. 285. sed *Sanch.* l. 1. d. 47. n. 1. etiam probabile dicit, non solvi, quia cum hoc nullo modo impediatur Matrimonium aut ejus usum, & talis maneat liber ad statum religiosum, ad quem fortè, aut ad aliquid aliud prodesse possent minores Ordines, videtur jus habere ad illos suscipiendos salvis ex utraque parte sponsalibus, uti his salvis proponere potest ingredi Religionem. An autem licitum sit suscipere sacrum Ordinem invitâ sponsâ, dicam num. 200.

§. 10. *Silv.* & alii n. 189. relati, qui dice-^{196.} bant per votum Castitatis superveniens solvi sponsalia, putant similiter solvi per votum sacrorum Ordinum, quia etiam hi sunt status perfectior, sed *Navarr.* & alii ibidem relati probabilius contradicunt, nam est tantum votum vovendi castitatem, ergo cum secundum ibi dicta nequidem votum castitatis dissolvat sponsalia, multò minùs votum sacri Ordinis: imò illicitum est tali sponso suscipere sacrum Ordinem secundum dicenda n. 200. Unde & votum absolutum suscipiendi est ipsi illicitum, valet tamen conditionatum, si sponsa remittat, vel si post Matrimonium moriatur, & tale semper præsumi debet esse, ideòque tenebitur talis vovens Ordines sacros tum suscipere.

§. 11. Si susceptio Ordinis sacri fiat in fraudem^{197.} vel damnum sponsæ defloratæ vel imprægnatæ, quod aliter reparari non possit, quàm per Matrimonium, valet quidem Ordo, sed non est obligatio ad castitatem, quia illam vovere, vel suscipere in his circumstantiis, esset vovere vel suscipere illicitum, & contra jus quæsitum alterius, ergo tale votum obligare non potest, unde

H 3

talis

talis tenebitur inire Matrimonium, nisi timeatur inde alia mala, vel ecclesiasticus Judex aliter disponat, *Gob. n. 320.*

198. §. 12. Si Cajus & Titia mutuo promittente habuerint copulam, & postea prius advertente se habuisse impedimentum, v. g. quia erant consanguinei in tertio gradu, uterque etiam in altero potest resilire, quia nec obligatur ratione promissionis, cum promissio rei illicitæ non obliget, & sicuti Matrimonium cum tali impedimento est invalidum ita & sponsalia: neque obligatur ratione doli vel injuriæ, cum nihil ad intervenerit, *Bonac. de sponsal. q. 1. tr. 7. n. 7.*
199. §. 13. Ad quid teneatur, qui fornicatur cum consanguinea, cui fecit spem vel promissionem Matrimonii, dixi l. 3. p. 2. n. 321. Si autem Titius post sponsalia inita cum Berta fornicatur cum Caja Bertæ sorore, & cum hac ineat sponsalia, facit injuriam Bertæ, quia ob contractam affinitatem reddit se inhabilem ad satisfaciendum juri ad rem, quod Berta habebat in ordine ad futurum Matrimonium. Et quamvis etiam ducere non possit Cajam ob contractam publicam honestatem ex sponsalibus cum Berta, tamen ducere debet alterutram, & erit precedentum determinare ex circumstantiis cavendum scandalum vel damnum reparandi, ad quam petitionem dispensatione potius sit inducendus, teneatur enim ad petendam dispensationem saltem ordinariis & moderatis sumptibus suis, docent *Strop. d. 1. p. 26. Tamb. Spor. n. 214. 276. Kryn. 321.* & per se loquendo tenetur ad ducendam Bertam, quia tenetur ad reparationem juri quod Berta habuit; deinde, quia sponsalia posteriora contra fidem priorum inita, licet juri

mentum & copula accedat, secundum dicta à n. 73. sunt invalida, ergo priora sponsalia manent, ad quæ tenebitur dispensationem petere; præterea Titius tenebatur se non reddere inhabilem, ergo tenetur etiam tollere inhabilitatem, ut sic injuriam juri Bertæ illatam resarciat, & ita videtur absolutè sentire etiam Gob. p. 10. n. 3 27. quamvis alii dissentiant. Si dicas, tum tantum faciendam esse restitutionem, quando damnificatus habuit jus in re, quia jus ad rem est obnoxium multis casibus, ergo non potest ex eo violato oriri obligatio restitutionis saltem non ad totum; *contra* est, quia licet Berta non habuerit jus ad usum corporis Titii, tamen habuit jus in re, idest, potestatem in jure ad usum corporis, ergo quamvis Titius non obligetur ad reddendum usum corporis, obligatur tamen ad reddendum jus, quod Berta habebat ad usum corporis Titii; sicuti, si quis jus habeat ad electionem pro Beneficio, quod jus per injustam alterius intrusionem violatur, non debetur ei quidem restitutio Beneficii, sed tamen debetur reintegratio juris, quod habebat ad electionem pro Beneficio. Quod si Titius renuat ducere Bertam, eò quod fortè aliqui authores sint, qui dicunt illum non obligari ad petendam dispensationem, suadendum Bertæ, ut ipsa petat etiam inscio aut invito Titio, quâ obtentâ non amplius excusabitur. Satisfieri tamen debet etiam Cajæ saltem ad vitandas rixas & incommoda alia. Denique licet Titius vellet Bertam, & pro ea ducenda obtinisset dispensationem, tamen Berta posset eum repellere, quia ob inconstantiam Titii, & ob injuriam sibi illatam habet jus resiliendi ab istis sponsalibus: & ideo

S. Congreg. 29. Martii 1653. apud Pignat. tom. 1. consult. 376. declaravit sponsalia per talem pervenientem affinitatem dissolvi.

Obji. L. Continuus. §. Cum quis. ff. De verbor oblig. dicitur, quæ pendent à voluntate principis cenferi quasi impossibilia, ergo Titius non potest obligari ad procurandam talem dispensationem. Antecedens intelligitur de illis, quæ omnino non, aut rarissimè concedi solent, dispensationes autem ejusmodi facillè obtinentur, ergo eas est obligatio pro refarciendo damno injuncto illato.

800. Q. 28. An & quomodo peccet, qui necdum dissoluto sponsalibus, & invitâ sponsa, ex sincero animo Deo melius serviendi suscipit sacros Ordines. R. Negant peccare Henriq. Sotus, Merat. Pont. Escob. Diana p. 3. q. 4. R. 208. Avers. q. 8. f. 12. Pro eadem citant Nav. Silv. Cordub. Vega apud Sanch. l. 1. d. 47. n. 1. qui sententiam illam vocat probabilissimam Verric. l. 1. d. 47. n. 1. vocat satis probabilem Dicast. d. 1. n. 478. probabilem agnoscit, dicit, dicit, probabile esse, quòd licitè voveatur susceptio Ordinis sacri. Eandem tenet Gurtier apud Castrop. d. 1. pu. 19. n. 1. Id ipsum à potiori tenent illi, qui docent, licitè posse post sponsalia emitte simplex votum castitatis, quo sponsalia dirimantur, de qua sententia dixi n. 189. Leg. l. 5. t. 10. p. 1. c. 2. n. 7. agens de facultate dissolvendi sponsalia per susceptionem sacri Ordinis ait; cum sententia hæc ob gravium Doctorum auctoritatem probabilis sit, in conscientia tutus erit, qui à sponsalibus presertim clam celebratis, sincero animo amplectens id statum perfectiorem continentie resilièrit. Ad id si ad forum externum talis causa deferatur, ecclesiasticus Judex compellere solet ad sponsaliorum fidem servandam, qua

dam, qua
dinis susce
refarcia
v. g. exp
ratione
tum qu
perfectu
tum, pr
ire statu
sponsali
nisi volue
trà Palu
l. 6. Kri
re, quia
vi justit
tionem
conditi
mus, &
gredien
statis fa
autem
lentian
let argu
nium r
fam, no
imò co
cros, e
gioso a
mutare
mutare
nes per
gando
tum in
tishit a
debetur

dam, quamvis etiam contentus Judex esse possit sacri Ordinis susceptione. Æquum tamen esse dicit n. 8. ut resarciat damna, quæ ob id sponsa incurrit, quia v. g. expensas in sponsalibus fecit, aut in præparatione ad nuptias. Ratio illius sententiæ est, tum quia sacri Ordines faciunt statum valde perfectum, & includunt solenne castitatis votum, propter quod licitum est post sponsalia inire statum religiosum: tum & præcipue, quia sponsalibus videtur inesse hæc tacita conditio, nisi voluero ad statum perfectiorem transire. E contra Palud. Sanch. Cón. Castrop. Rebell. Perez d. 9. l. 6. Krim. n. 288. dicunt id sub mortali non licere, quia frangitur fides alteri data in materia gravi justitiæ: nec ullo Jure probatur talem conditionem esse imbibitam: quod autem imbibatur conditio, nisi voluero ingredi Religionem, inde scimus, quia Ecclesia concedens privilegium ingrediendi Religionem ob excellentiam hujus status facit conditionem illam imbibiti: nullibi autem legitur, quod Ecclesia id faciat ob excellentiam sacri Ordinis, neque hinc in positivis valet argumentatio à simili, nam etiam Matrimonium ratum solvitur per professionem religiosam, non tamen per susceptionem Ordinis sacri, imò conjugatus non admittitur ad Ordines sacros, ergo argumentatio non valet à statu religioso ad sacros Ordines: Si dicas, licitum est mutare votum in melius, ergo etiam licebit mutare obligationem sponsalium in obligationes perfectiores annexas Ordinibus sacris. R. negando conseq. nam ideo licitum est mutare votum in melius, quia omnia vota fiunt Deo, factis autem & fit rectè, si illi solvatur majus, cui debetur minus; è contra sponsalia obligant ho-

mini, votum & Ordo sacer obligat Deo, Deus autem vult, ut cuique jus suum tribuatur, neque enim quisquam dicet, me ex eo, quod Deo vel pia causa solvam 100. Daleros, esse liberatum ab obligatione eos solvendi illi, cui ob emptum pannum illos debeo, ergo nec satisfacio pro sponsa, licet me Deo obligem ad majora per Ordines sacros; Hinc quamvis *Tamb. t. 3. c. 5. §. 3.* dicat, utramque sententiam suam probabilitate non carere, & *Spor. n. 205.* dicat utramque esse æqualiter probabilem, tamen secunda videtur esse mihi longè probabilior, & tum saltem absolutè tenenda, si quis vellet sacros Ordines suscipere purè, ut se à tali sponsa sibi nunc dispendente liberaret.

201. Q. 29. Quid notandum sit circa dissolutionem sponsalium per Matrimonium contractum cum alia. *R. §. Palud. Gabr. Henriq. Bonac. Becan. Fill. Vallal. Laym. Sanch. l. 1. d. 48.* dicunt ita dissolvi per Matrimonium cum alia initum, ut quamvis hanc uxor moriatur, aut profiteatur in Religione, ipse se non teneatur ducere primam, quia superveniens obligatio major Matrimonii videtur extinxisse minorem priorum sponsalium, sicut professio in strictiore Ordine extinguit professionem in priore Ordine laxiore. E contra *Ab. Led. Hurt. Vega, Cón. Pont. Avers. q. 8. f. 13. Mastri. 82. Castrop. p. 21. n. 4. Spor. n. 208. Krim. à n. 263. Kugler. p. 3. n. 77.* probabilius dicunt, quòd maneat obligatus primæ, quia superveniens Matrimonium tantum impedit executionem priorum sponsalium, sicut etiam impedit ingressum in Religionem, si antea vovisset Religionem ingredi, non autem tollit illam obligationem: Et disparitas est in profitente Religionem strictioris

rem, nam professio est vinculum ex se perpetuum, quod solâ morte tollitur, hinc factâ professione in Ordine strictiore meritò censetur extincta professio in minus stricto; Matrimonium autem solvitur, vel morte conjugis, vel professione, quo soluto manet in altero aptitudo ad implenda priora sponsalia, ergo etiam obligatio. Quid dicendum sit de sponsalibus initis contra fidem priorum, dixi à n. 73.

§. 2. Si Matrimonium hoc non fuisset validum, nequidem suspensa fuissent sponsalia, quia, quod de Jure non habet effectum, non præstat impedimentum, Cap. Non præstat. De regul. Juris in 6.

Q. 30. Quid addendum sit circa dissolutionem ob absentiam sponsi vel nimiam dilationem. R. §. 1. Si sponsus ex justa causa se aliò conferat, v. g. ad studium, ad negotiationem, & redire velit, L. sepe, ff. De sponsal. significatur exspectandum esse, donec causa cesset, L. 2. Cod. De repud. dicitur exspectandum ad triennium. L. 2. Cod. De spons. dicitur exspectandum ad biennium, si sponsus moretur intra provinciam; si autem extra, ad triennium, putantque multi has leges civiles adhuc obligare: sed alii cum Sanch. l. 1. d. 54. Castrop. d. 1. p. 23. n. 2. Avers. q. 8. f. 11. Gob. t. 10. n. 351. Spor. n. 201. dicunt Jus civile correctum esse per Jus Canonicum, quod Cap. De illis, De spons. expressè & absolute dicit: De illis, qui promittunt, se aliquas mulieres ducturos, & postea dimitunt terram, se in partes alias transferentes, hoc tibi volumus innotescere, quod liberum erit mulieribus ad alia se vota transferre. Pirh. & alii cum Krim. à n. 294. dicunt, Jus civile tantum loqui de exspectando tanto tempore, si velit retinere arrhas & donata à sponso, de cætero potest illis remissis stare dispositio-

spositione Juris Canonici, attamen expectandum erit aliquo tempore juxta arbitrium proferentis, uti notant *Castrop. n. 3. Gob. n. 353. Spor. n. 3*. Et si sciret breviter rediturum, omnino non potest ad alia sponsalia procedere.

204. §. 2. Si sponsus volens reverti aliò profectus esset, & diutiùs abesse cogeretur ab causa tantùm justam, sed etiam necessariam, v. g. mortem parentis, ob morbum vel grave negotium, teneretur sponsa expectare, donec impedimentum illud cessaret, uti habet lex relat. 61. id enim postulat æquitas, cum necessitas non habeat legem, plures cum *Spor. supra con. Gob. n. 351. & alios.*

205. §. 3. Si sponsus in sciã vel invitã sponsa fit profectus animo emanendi, aut jam abfixerit domicilium, *Sanch. Gutt. Cón. Pont. Leg. Castrop. num. 1.* rectè dicunt non teneri vel momento eum expectare, quia censetur remittiãse suo juri, & mutare domicilium est contra venus, cui se non submitit per sponsalia, tamen velit stare sponsalibus, notat *Less. in Au. v. Sponsalia. cas. 1. debere sequi, & si nolit, etiam sponsum fore liberum.*

206. §. 4. Si certo tempore contrahendum fit Matrimonium, qui in culpa est, quod eo tempore non fit contractum, peccavit mortaliter, & manet obligatus, si alter voluerit, qui solus relicto poterit, *Avers. q. 8. s. 1. Castrop. pu. 24. n. 5. Spor. n. 198.* Quod si terminus non præfixus ad finiendam obligationem, sed tantùm ad finiendam licentiam differendi Matrimonium, uterque manet obligatus, *Mat. præ. Si autem dubium fit, an terminus sit præfixus ad finiendam obligationem, an ad*

etiam differendi, oportet attendere ad causas
præfixi termini, & ex iis erit iudicandum, Ca-
strop. n. 3. Si autem dubium permaneat, viden-
tur manere sponsalia, quia sunt in possessione,
expedit tamen, ut dubium hæc insinuetur utri-
que parti, & si velint dissolvantur mutuo con-
sensu, quia etiam probabile est, quod libertas
sit in possessione contra obligationem ulterioris
temporis.

§. 5. Si sine cuiusquam culpa Matrimonium 207.
iniri non potuit tempore præfixo, Palud. Sanch. l.
1. d. 53 Bonac. Pont. l. 12. c. 16. dicunt non ideo
posse dissolvi sponsalia, quia legitimè impedito
non currit tempus: è contrà Navarr. Cón. Laym.
Castrop. n. 8. Krim. 302. Kugler p. 3. n. 95. proba-
bilius dicunt posse dissolvi, nisi aliud constet de
mente contrahentium, quia causa dissolvendi
non est culpa, sed defectus conditionis requisi-
tæ, quæ apposita erat: leges enim, quæ permit-
tunt dissolvi post elapsum tempus præfixum,
non meminerunt de culpa vel non culpa, sed
absolutè dicunt eum posse resilire, per quem non
sterit, quo minus Matrimonium fit initum
tempore præfixo, quod ergo dicitur, tempus
non currere legitimè impedito, valet tantum
in iis contractibus, in quibus Jura sic statuunt,
& benignè interpretantur talem voluntatem
contrahentium, circa sponsalia autem, & ter-
minum in eis præfixum nil simile statuunt, sed
potius oppositum.

§. 6. Si certum tempus non sit statutum pro 208.
contrahendo Matrimonio, L. Si is. Cod. De
Spons. biennio expectare censetur nimium, è
contrà Cap. Sicut. De spons. innuitur, etiam
quinquennium non esse nimium: Cón. & Krim.
n.

- n. 298. dicunt, non teneri exspectare, nisi tempore, quo ex communi usu inter tales imple solent sponsalia, hinc recte dicunt *Sanch. d. 5. 2. Avers. q. 8. f. 11.* spectandas esse circumstantias rerum & personarum: cui autem non erit ingratum exspectare, tenebitur monere alterum, vel impleat, vel non ægreferat rescindi sponsalia.
209. §. 7. Hactenus dicta tenent, quamvis sponsalia essent jurata, quia semper intelligebatur, altera pars vellet contrahere, & servare fidei. *Avers. Mastr. supra.* Quod si unus promiserit, & alter post factam acceptationem nimis diu differat repromittere, censetur nolle Matrimonium, & alteri obligationem remittere, *Spor. n. 135.*
210. Q. 31. Quid addendum sit circa alias causas diffidendi sponsalia; item circa dispensationem & sententiam Judicis. R. §. 1. Si concurrant plures causæ diffidutionis, quarum nulla seorsim sufficiat, poterunt omnes simul sumptæ sufficere, quia poterunt contractum Matrimoniale reddere notabiliter difficilem, *Gob. tr. 10. n. 341.*
211. §. 2. Solus Papa tanquam supremus Princeps potest ex gravi causa dispensare in sponsalibus, non autem Episcopus, quia nemo potest jus acquisitum alteri invito auferre, præter summum Principem, unde sicuti ex communi sententia Episcopus non potest relaxare iuramentum præstitum tertio, quia hoc cederet in præjudicium tertii, ita nec sponsalia, *Spor. n. 193. & alii.* Putat autem *Less. in Auct. v. Sponsalia. cas. 4.* causam sufficientem esse, ut dispense Papa, si parentes nollent consentire, & timerentur gravia incommoda vel scandala, addebatque in hoc casu potius opus non esse dispensatione, Matrimonium. §. 3. papote. cernentior: Papan absolventiuramen- ciens, & alii, Cap. Ven. Im. Con. nam Ca- rium, q- catione- aliis cau- ne, it- quasi ex- rium, c- juramen- talem q- §. 4. dicis ad- sed recte- Busenb. si- posse pro- bet etia- esse cer- pressa: quæ alle- Et etiam- esse opus- vantur.

tione, cum videatur esse illicitum contrahere Matrimonium.

§. 3. Si sponsalia sint jurata, nequidem Pa- 212.
pa potest dispensare sine causa gravissima concernente bonum commune, uti habet communior: *Palud.* tamen & alii cum *Less.* supra putant Papam, quando causa legitima subest, posse absolvere à juramento, etiam in præjudicium tertii: Et semper petendam esse relaxationem juramenti, etiamsi causa dissolvendi sit sufficiens, si non sit necessaria, docent *Sor. Viquer.* & alii, quia sic videtur statui *Cap. Si verò,* & *Cap. Verum,* De jurejur. Oppositum tenent *Abbas, l. in. Cón. Sanch. l. 1. d. 67. Avers. q. 8. f. 15.* & alii. nam *Cap. Quemadmodum,* dicitur non esse perjurium, qui post sponsalia jurata recedit ob fornicationem sponsæ, idem autem videtur esse de aliis causis; & ratio est, quia sicuti in promissione, ita etiam in juramento imbibitur tacita quasi exceptio, si non occurrat causa in contrarium, capitula autem antè citata loquuntur de juramento adjecto dispositioni non imbibenti talem quasi exceptionem.

§. 4. Ordinariè prærequiri sententiam Ju- 213.
dicis ad dissolvenda sponsalia, tenuerunt multi, sed rectè dicunt *Sanch. d. 69. Mastr. n. 86. Avers. & Busenb.* supra, si certum sit adesse justam causam, posse proprià autoritate dissolvi, sic enim habet etiam praxis, potest autem de justitia causæ esse certum, vel Jure, si causa sit in Jure expressa: vel facto, si certum sit, causam justam, quæ allegatur, reipsa dari. Vide *Krim. à n. 324.* Et etiam rectè notat *Perez d. 11. f. 2. nu. 3.* non esse opus processu judiciali, si sponsalia dissolvantur per dispensationem, si autem per decla-
ratio-

rationem fiat, esse opus, attamen ex Cap. *Chon tua*, 27. De spons. potest Judex de plano inquirere super impedimento, de quo est fama.

214. §. 5. Si causa dissolvendi sponsalia fit occulta, quæ Judici aperiri non possit sine infamitate, v. g. si sponsa clam sciatur esse fornicata, hæc privatim monenda est, ut remittat sponsalia, si nolit, monendi sunt parentes, & his deficientibus alius vir prudens, ut ab eadem mente avocet: si non acquiescat; licebit à Juce petere dissolutionem, sponsus enim licet reger jus suum, quod cum sponsa nolit ei reddere, nisi coacta, imputet sibi, quod diffametur. *Avers. §. ult.*

215. §. 6. Ut Judex sponsalia etiam jurata dissolvat propter impedimentum aliquod matrimonii, sufficit testis unus fide dignus, jurat se illud scire, vel fama impedimenti, non est rumor, per hoc autem distinguitur fama à rumore in hac materia, quod fama fit vulgari opinio & sermo in majori parte communitatis vel viciniae, rumor autem fit opinio & sermo minoris partis, v. g. tertiæ vel quartæ. Ut autem Judex dissolvat propter crimen, v. g. fornicationem, non sufficit unus testis juratus, quidquid contradicat. *Avers. f. 16.*; sed requiruntur duo omni exceptione majores, quia præcipuè agitur de præjudicio tertii. Ut quis propriâ autoritate dissolvat sponsalia etiam jurata, sufficit non tantum fama & quælibet probatio moraliter certa, sed etiam unus testis fide dignus, qui deponat de certa scientia & qui de mendacio non sit suspectus, *Sanch. 73. n. 2. Averf. f. 16. Gob. n. 377. Castrop. d. 32. à num. 3.* probantes hæc omnia ad

textibus
Avers. §.
 ecclesiast
 men Pa
 §. 7.
 fam diff
 esse diss
 tamen
 nem, Ca
 §. 8.
 vendi sp
 priâ aut
 pro spon
 riculo fa
 notat Sa
 tudinen
 tam opi
 dum in
 adest ma
 potest ac
 rum in
 ciencia c
 te sponsa
 Q. 32
 causa, re
 tur quid
 causa on
 rere filia
 est defor
 neri cor
 factas pr
 sarcire d
 conditio
 conducit
 ve indem
 Tom.

textibus Juris, notantque *Sanch.* d. 69. n. 10. & *Avers.* §. *Judex*, per Judicem hic intelligi solum ecclesiasticum, ordinarium vel delegatum, attamen Parochum non venire hic nomine Judicis.

§. 7. Si uterque contrahens putet adesse causam dissolvendi sponsalia, Judex rectè decernit esse dissolvenda, quia licet fortè causa non sit, tamen hoc ipso sibi remittunt mutuo obligationem, *Castrop.* n. 2. *Krim.* n. 330.

§. 8. Si omnibus consideratis causa dissolvendi sponsalia sit dubia, non est licitum propria auctoritate dissolvere, quia est possessio pro sponsalibus, & sic dissolvens exponit se periculo faciendi injuriam alteri. Rectè tamen notat *Sanch.* d. 69. n. 9. non semper requiri certitudinem, quæ penitus excludat omnem oppositam opinionem, quia in moralibus ad operandum in similibus dicitur haberi certitudo, cum adest magna probabilitas, sicque in conscientia potest acquiescere, qui duorum vel trium viro- rum intelligentium habet judicium de sufficientia causæ ad dissolvenda propria auctoritate sponsalia.

Q. 32. Ad quid teneatur, qui cum, vel sine justa causa, resilit à sponsalibus. R. §. 1. Si quis excusetur quidem ab ineundo Matrimonio, attamen causa omittendi non sit necessaria, sed ipse liberè resiliat, v. g. quia sponsa sine sua culpa facta est deformis, putant *Henriq. & Gutt.* sponsum teneri compensare sponsæ expensas opportunas factas pro dispositione ad Matrimonium, & rescire damna causata, quia L. *Si pecuniam ff. De conditione ex causa data*, dicitur, si quis alterum conducit ad iter faciendum, si hoc revocet, teneri servare indemna de expensis pro itineris preparatione factis.

Tom. VII.

I

factis. Oppositum probabilius tenent *Sanch.*
d. 5. l. 8. d. 36. *Less.* in *Auct. v. Spons.* caf. 1. *Ar.*
q. 8. f. 18. *Gob.* tr. 10. n. 380. quia hæc est natura
sponsalium, ut par sit illorum conditio, & ut
que cum causa liceat æqualiter & liberè resili-
unde patet disparitas: non enim erat par con-
ditio vel libertas conducentis ad resiliendum.

219. §. 2. Si quis excusetur à Matrimonio inea-
do, ab ipso tamen oriatur, & per eum stet, quo
Matrimonium non ineat, uti, si voveat, &
ingrediatur Religionem, *Castrop.* d. 1. p. 33.
alii adhuc dicunt, non obligari ad expensas
damna, quia cum justè resiliat, pars altera
habet, quòd conqueratur. E contra alii
Spor. n. 207. dicunt obligari, quia nemini
licitum est prosequi suum bonum etiam spiritu-
ale cum vero & reali damno alterius, & Jura
cedentia ingressum Religionis, semper intelli-
gunt, salvis reliquis juribus alterius partis,
enim dispositio illa, ut pars una cedat jure
sponsalia, sit præjudiciosa huic parti, strictè
interpretanda est, & non extendenda ad præju-
dicandum aliis juribus, videtur autem Jure
rationis deberi restitutio illorum damnorum &
expensarum saltem ex parte, cum ingrediens Re-
ligionem sit eorum causa. Utraque sententia
probabilis, sed prima ob rationem §. 1. data
videtur probabilior.

220. §. 3. Si quis sine causa & injustè recedat
sponsalibus, *Abb. Silv. Bartol. Jason, Alciar. Rosell.*
alii dicunt non teneri compensare expensas
damna, quia Jura annullant omnem apponit-
nem pœnæ in sponsalibus, hæc autem obligatio
induceret hanc pœnam. Oppositum tenet
communissima cum *Sanch.* l. 1. d. 30. n. 15. &

q. 8. f. 18.
rum expe-
quòd ann-
resiliente
annullare
non conse-
tuendi de
damnofa

§. 4. 5.
postea eti-
ingredien-
jam datar-
na, quia
causa illo-

§. 5. 6.
resiliendi
cata, ideò
n. 381. r-
dere suas
non ineat
injustè ref-
est. Et ha-
tiam Judi-
remittere

I

Quid sit,

R Esp. E
quo v-
tradu-
simum prof-

q. 8. f. 18. quia sic resiliens est injusta causa illarum expensarum & damnorum. Nec verum est, quod annulletur appositio pœnæ contra injustè resilientem, uti dictum est n. 148. Et quamvis annullaretur appositio pœnæ, hæc compensatio non censetur pœna apposita, sed obligatio restituendi de Jure naturæ sequens ad injuriam damnosam.

§. 4. Si quis ab initio inivit sponsalia animo 221. postea etiam ex justa causa recedendi ab eis, v. g. ingrediendi Religionem, tenetur ob rationem jam datam alteri compensare expensas, & damna, quia per dolosam reticentiam fuit injusta causa illorum, *Avers. supra.*

§. 5. Qui suâ culpâ dat alteri justam causam 222. resiliendi à sponsalibus, v. g. si sponsa sit fornicata, ideóque resiliat sponsus, *Sanch. Averf. Gob. n. 381.* rectè dicunt, hanc teneri sponso refundere suas expensas, quia est injusta causa, cur non ineatur Matrimonium, & idem facit, ac si injustè resiliat, quo casu teneretur, uti dictum est. Et hactenus dicta tenent etiam ante sententiam Judicis, si pars altera petat, nec censetur remittere, *Avers. supra.*

C A P U T II.

223.

De Matrimonio secundum se.

D U B I U M I.

Quid sit, qua ejus materia, forma & Minister.

R Esp. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir & mulier in unum legitime corpora et consuetudine tradunt ad perpetuam vitæ societatem, & Matrimonium profis suscipiendæ & remedium concupiscen-

Handwritten text on the book's spine, including 'E...', '20...', 'TA. m...', 'Clas...', 'a Cox', and 'Tom III'.